Lakivaliokunta

Keskusrikospoliisin lausunto lakivaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eurooppalainen tutkintamääräys (jäljempänä EIO) on rikostorjuntaviranomaisten ja oikeusviranomaisten käytössä oleva oikeudellinen väline, jota voidaan käyttää rikosasioissa todisteiden saamiseksi Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä. Lakivaliokunnan käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että rikosasioita koskevaa eurooppalaista tutkintamääräystä koskevan direktiivin täytäntöönpanosta annetussa laissa (430/2017, jäljempänä EIO-laki) oleva muutoksenhakukielto kumottaisiin, ja kaikkiin Suomesta lähteviin EIO:hin lisättäisiin mahdollisuus muutoksenhakuun.

Hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että esityksen taustalla olevassa Euroopan unionin tuomioistuimen tuomiossa esitetyt seikat näyttäisivät edellyttävän EIO-laissa olevan muutoksenhakukiellon kumoamista ainakin siltä osin, kun kysymys on kotietsinnän ja takavarikoinnin suorittamisesta tai todistajan kuulemisesta videokokouksen avulla. Vaikka esityksessä todetaan EIO-lain olevan direktiivin 14 artiklan velvoitteiden mukainen, esitetään siinä muutoksenhakumahdollisuuden sallimista kaikkiin EIO:lla pyydettyihin toimenpiteisiin eikä pelkästään mainitussa tuomioistuimen tuomiossa olevien pakkokeinojen ja todistajan kuulemisen osalta.

Keskusrikospoliisi ei ole erittäin lyhyen valmisteluajan puitteissa ehtinyt arvioimaan kaikkia muutoksenhakumahdollisuuden aiheuttamia vaikutuksia EIO:n eri tutkintakeinojen osalta. Keskusrikospoliisi esittää kuitenkin joitakin huomiota esityksestä.

Hallituksen esityksen sivuilla 5-6 on viitattu tutkintamääräyksen tiedoksiantoon kohteena olevalle henkilölle ja siitä alkavaan 60 päivän vaatimuksen tekoaikaan. Esityksessä on tältä osin otettu huomioon se, että pakkokeinolain (806/2011) 10 luvun salaisten pakkokeinojen osalta toimenpiteen kohteena olevalle henkilölle ei voida tutkintaa vaarantamatta etukäteen ilmoittaa toimenpiteestä. Tarkoituksenmukaisena ei ole näin ollen pidetty säännöstä siitä, että tutkintamääräys olisi annettava henkilölle tiedoksi.

Esityksessä jää kuitenkin huomioimatta tilanteet, joissa salaisen pakkokeinon kohteelle jätetään kokonaan ilmoittamatta toimenpiteestä.

Pakkokeinolain 60 §:n 3 momentin mukaan ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää salaisten pakkokeinojen kohdalla kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Vastaavia säännöksiä on myös muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainsäädännöissä.

EIO:n osalta voi tällöin syntyä tilanne, jossa Suomesta pyydetään esimerkiksi peitetoimintaa EIO:lla jossakin toisessa valtiossa, joka toteuttaa toimenpiteen oman lainsäädäntönsä kehyksessä ilmoittamatta toimenpiteestä kohteelle. Jos Suomessa tuomioistuin tekee asiassa päätöksen, jonka mukaan kyseisestä pakkokeinosta ei tarvitse ilmoittaa sen kohteelle, ei tieto EIO:sta tule koskaan henkilön tietoon eikä hän näin ollen voi käyttää muutoksenhakuoikeuttaan. Vastaava tilanne voi syntyä muidenkin salaisten pakkokeinojen osalta. Esityksessä jää avoimeksi, voidaanko oikeustilaa pitää hyväksyttävänä muutoksenhakuoikeuden näkökulmasta.

Toinen huomioitava seikka liittyy tilanteeseen, jossa käräjäoikeus toteaa, ettei EIO:n antamiselle ole ollut edellytyksiä. Esityksessä jää nyt avoimeksi, mikä voisi olla se moite, jonka käräjäoikeus antaa kielteisessä päätöksessään, ja mitä vaikutuksia sillä voi olla EIO:n perusteella tehtyihin toimiin ja saatuihin todisteisiin.

Suomessa tuomioistuimilla on käytössään vapaa todistusharkinta. Kielteisen päätöksen merkitys todisteiden näyttöarvoon jäänee täten joka tapauksessa tuomioistuimen harkintaan.

Edellä esitetyistä seikoista huolimatta Keskusrikospoliisi pitää esityksen ehdottamaa lainmuutosta kannatettavana. Ehdotettua muutosta voidaan pitää jopa osittain välttämättömänä. Ellei lainmuutosta tehdä, on vaarana EIO-menettelyn halvaantuminen. Suomen viranomaisten on noudatettava Euroopan unionin tuomioistuimen päätöstä, ja ellei muutoksenhakumahdollisuutta lisätä EIO-lakiin, ei syyttäjillä ole mahdollista vahvistaa EIO:ta ainakaan kotietsinnän ja takavarikon osalta. Kuten hallituksen esityksessä on todettu, myös muiden EIOlla pyydettävien toimenpiteiden osalta voidaan olla tulevaisuudessa samassa tilanteessa, joten on perusteltua laajentaa muutoksenhakumahdollisuus myös näihin muihin toimenpiteisiin.

Keskusrikospoliisin päällikkö

Poliisineuvos Robin Lardot

Rikostarkastaja Ari Määttä

Automaattisesti päivittyvä allekirjoitusfraasi. Älä poista tätä kenttää, jos allekirjoitat asiakirjan sähköisesti.

Liitteet	Kirjoita tähän
Jakelu	Kirjoita tähän tai valitse Muut toiminnot - Jakelu, Tiedoksi, Läsnä
Tiedoksi	Kirjoita tähän tai valitse Muut toiminnot - Jakelu, Tiedoksi, Läsnä